

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2008:19 av Lena-Maj Anding m fl (MP) om inrättande av hälsocentraler med förstärkt kompetens i hälsofrämjandet arbete

Föredragande landstingsråd: Birgitta Rydberg

Ärendet

Motionärerna föreslår att hälsocentraler med förstärkt kompetens i hälsofrämjandet arbete inrättas.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Flera av de viktiga hälsoförebyggande insatser som motionärerna efterlyser utförs redan idag av de husläkare som är verksamma inom Vårdval. Detta görs enligt de riktlinjer som finns i de regelböcker som gäller för husläkarverksamheten. Uppdraget omfattar bl a tidigt insatta hälso- och sjukvårdsinsatser och hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Enligt landstingsstyrelsens mening är det av stor betydelse att hälsoförebyggande insatser ingår i husläkarens uppgifter då sjukligheten till en icke obetydlig del är kopplad till livsstils- och miljöfaktorer.

Husläkaren ska även arbeta förebyggande och tidigt upptäcka livsstilsrelaterad ohälsa samt ge stöd och behandling i samband med detta. Viktiga delar är i detta arbete är förebyggande åtgärder mot övervikt, rökning, alkohol och psykisk ohälsa. En annan uppgift är att ge stöd till egenvård. Dessutom ingår i vårdgivarens uppgifter att medverka till att tidigt upptäcka barn som far illa. Vårdgivaren bör även delta i det befolkningsinriktade

Bilagor

1 Motion 2008:19

2 Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltnings tjänsteutlåtande

2008-09-22

LS 0805-0490

hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet som bedrivs lokalt av kommuner och andra aktörer.

Hälsosamtal ska erbjudas till listade patienter det år de fyller 75 år. Hälsosamtalen ska utföras av distriktsköterska i samverkan med kommunens äldreomsorg. Det finns särskilda riktlinjer för hur dessa samtal ska genomföras. I ersättningssystemet inom Vårdval kommer bonus att införas för distriktsköterskor som genomför vissa hälsoförebyggande åtgärder.

Enligt regelboken ska vårdgivaren vid behov hjälpa patienten vidare till rätt instans i hälso- och sjukvårdssystemet eller rätt huvudman/myndighet och aktivt bidra till samordning med dessa.

Landstingsstyrelsen kan således konstatera att de uppgifter som motionären föreslår att hälsocentraler ska ha till stora delar redan utförs av de husläkarmottagningar som ingår i Vårdval. Styrelsen anser därför att det inte finns anledning att införa ytterligare en vårdform i Stockholms län. De patientgrupper som enligt motionärerna ska erbjudas vård vid hälsocentralerna sammanfaller med de patienter husläkaren behandlar.

Det är dock angeläget att fortlöpande följa hur det förebyggande arbetet utvecklas i de uppföljningar som görs inom Vårdval och vid behov vidta förändringar. En förändring som utreds är att införa särskilda ersättningar för hälsoförebyggande insatser. Vårdval kommer att utvecklas och omfatta fler vårdområden. I detta arbete är det viktigt att ta med hur det hälsofrämjande arbetet ska stödjas.

LS 0805-0490

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 11 februari 2009.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 17 mars 2009.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till S-ledamöternas förslag, dels till V-ledamotens och tjänstgörande MP-ersättarens förslag.

Landstingsstyrelsens beslut fattades utan omröstning.

S-ledamöterna reserverade sig:

”Socialdemokraterna föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* uppdra till Hälso- och sjukvårdsnämnden att utreda och återkomma med förslag på hur det förebyggande arbetet kan stärkas samt särskilt beakta ersättningssystemets roll i detta syfte, *att* i övrigt anse motionen besvarad.

Motionen framhåller på ett förtjänstfullt sätt vikten av att det förebyggande hälsoarbetet förstärks och att Vårdval Stockholms utformning inte befordrar ett hälsofrämjande arbetssätt. Framför allt brister ersättningssystemet i Vårdval Stockholm genom att en stor kvantitet läkarbesök premieras medan förebyggande hälsoarbete görs olönsamt.

Motionens utgångspunkt är därför på många sätt lovvärd. Däremot finns anledning att noggrannare utreda om etablerandet av fyra särskilda hälsocentraler är det mest ändamålseniga sättet att inom ramen för en vårdvalsmodell stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbetet, eller om andra tillvägagångssätt bör prövas. Det är särskilt viktigt att försäkra sig om att förebyggande insatser integreras i hela närsvården och finna de bästa formerna för detta.”

V-ledamoten och tjänstgörande MP-ersättaren reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslås föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* bifalla motionen

I motionssvaret framförs att flera av motionens förslag idag ingår i husläkaruppdraget inom ramen för Vårdval Stockholm. Detta stämmer i teorin, men i

LS 0805-0490

avsaknad av ett ersättningssystem som prioriterar hälsofrämjande arbetssätt, kommer resultatet att bli magert. I Vårdval Stockholm premieras en stor kvantitet läkarbesök medan hälsofrämjande och förebyggande insatser är olönsamma. Dessutom saknas det inom dagens vårdvalssystem incitament att bredda kompetensen inom hälsofrämjande och förebyggande arbete, något som är nödvändigt för att nå framgång när det gäller livsstil, levnadsvanor och miljörelaterad ohälsa.

Behovet av ett förändrat arbetssätt i närvården är stort om man ska uppnå målet om förbättrad hälsa. För ett framgångsrikt arbete med hälsofrämjande livsstils- och miljöfaktorer behövs en breddad folkhälsokompetens inom primärvården. Särskilt viktig är kunskap om motiverande samtal och andra hälsopedagogiska metoder men även andra kompetenser i enlighet med motionens förslag behövs för att hälsoarbetet ska kunna utvecklas.

Målsättningen är att hela närvården ska tillägna sig ett hälsofrämjande arbetssätt baserat på multiprofessionellt teamarbete och med breddad kompetens i folkhälsoarbete. Motionens förslag om att inrätta ett antal hälsocentraler handlar om att dessa, som ett första steg, ska utgöra lokala kompetenscentra och stimulera integreringen av nya arbetssätt i all primärvårdsverksamhet.”

Ärendet och dess beredning

Lena-Maj Anding m fl (mp) har i en motion (bilaga), väckt den 13 maj 2008, föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden och Forsknings-, utvecklings och utbildningsutskottet (FoUU) att i samverkan med Centrum för allmänmedicin och den planerade Karolinska Folkhälsoakademin utveckla hälsocentraler i Stockholms län i enlighet med det förslag som framgår i motionstexten.

Yttranden har inhämtats från landstingsdirektören och hälso- och sjukvårdsnämnden.

Landstingsdirektören har i tjänsteutlåtande den 28 januari 2009 föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* anse motionen besvarad.

”I motionen hänvisas till att en stor del av den åtgärdbara sjukligheten är kopplad till livsstils- och miljöfaktorer och som exempel omnämns att ohälsa som är kopplad till alkoholkonsumtion och övervikt ökar, liksom den psykiska ohälsan.

LS 0805-0490

Motionärerna anser att det finns behov av ett ändrat arbetssätt i närsjukvården till ett mer målinriktat arbetssätt och därför framförs krav på bl a utbildnings- och utvecklingsstöd. Hälsocentralerna ska vara ett nav i det lokala folkhälsoarbetet och stödja andra vårdgivare genom att ge kunskap och utbildning. Verksamheterna ska också enligt motionärerna inrymma gruppverksamheter såsom rökslutar-/fetmagrupper, ta emot recept på fysisk aktivitet och samverka med annan närvård.

Primärvården i Stockholms län bedrivs nu till helt avgörande delar enligt regelböckerna för Vårdval Stockholm.

Vårdtjänsten för husläkarverksamhet omfattar enligt regelboken:

- Första linjens hälso- och sjukvård med planerad och oplanerad vård i form av utredning, diagnostik, behandling, rådgivning och uppföljning
- Tidigt insatta hälso- och sjukvårdsinsatser
- Hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande insatser
- Omgående bedömning och behandling av sjukdomstillstånd som kräver omedelbart medicinskt omhändertagande

Vårdgivaren ska enligt uppdragsbeskrivningen bl a:

- Arbeta för förebyggande, tidig upptäckt, stöd och behandling av livsstilsrelaterad ohälsa samt utveckla det förebyggande arbetet mot bland annat övervikt, rökning, alkohol och psykisk ohälsa
- Ge kunskap om och stöd till egenvård
- Medverka till tidig upptäckt av barn som far illa
- Erbjudna hälsosamtal till listade patienter som fyller 75 år under kalenderåret. Hälsosamtalen skall utföras av distriktssköterska i samverkan med kommunen enligt metoder som Beställaren anvisar
- Vid behov, hjälpa patienten vidare till rätt instans i hälso- och sjukvårdssystemet eller rätt huvudman/myndighet och aktivt bidra till samordning med dessa
- Vårdgivaren bör delta i det befolkningsinriktade hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete som bedrivs lokalt av kommuner och andra aktörer

Flera av de uppgifter som motionärerna föreslår ska utföras av hälsocentralerna har alla vårdgivare som arbetar med husläkaruppdraget åtagit sig att svara för. Genom vårdvalet har de olika mottagningarna getts samma uppdrag att kunna behandla de patientgrupper som hälsocentralerna skulle vända sig till.

Hälsofrämjande arbete är av stor vikt och det är därför som det ingår i uppdraget som ovan beskrivits. Inför år 2011 skall en utveckling av

LS 0805-0490

vårdvalet ske och i samband härmed kommer frågan om hur vi ytterligare kan stödja det hälsofrämjande arbetet att prövas.

Miljökonsekvenser av beslutet

Beslutet medför oförändrade konsekvenser för miljön.”

Hälso- och sjukvårdsnämnden har den 21 oktober 2008 som svar på motionen överlämnat förvaltningens tjänsteutlåtande (bilaga).

S-ledamöterna deltog ej i beslutet.

V-ledamoten reserverade sig till förmån för sitt förslag att bifalla motionen.

Mp-ersättaren anmälde följande särskilda uttalande:

”I förvaltningens svar framförs att flera av motionens förslag idag ingår i husläkaruppdraget inom ramen för Vårdval Stockholm. Det må så vara, men i avsaknad av ett ersättningssystem som prioriterar hälsofrämjande arbetssätt, kommer resultatet att bli magert på detta område. Vidare saknas det inom vårdvalet tillräcklig kompetens inom hälsofrämjande och förebyggande arbete.

Miljöpartiet återkommer i sitt budgetförslag för 2009 med en beskrivning av hur hälsocentralerna ska arbeta och vilka kompetenser som ska finnas i teamen inom ramen för Hälsoval Stockholm.”

Bilagor

Motion 2008:19

Idag vet vi att 70 % av den åtgärdbara sjukligheten är kopplad till olika livsstils- och miljöfaktorer. Vi vet också från folkhälsorapporterna att ohälsa kopplad till alkoholkonsumtion och övervikt ökar, liksom den psykiska ohälsan. Detta är en oroande och ohållbar utveckling.

Samtidigt visar denna kunskap på fantastiska möjligheter. Med en systematisk satsning på hälsofrämjande och förebyggande åtgärder kan landstinget bidra till en ökad livskvalitet, ett större välbefinnande och bidra till en hållbar samhällsutveckling.

Behovet av ett ändrat arbetssätt i närsjukvården mot tidig upptäckt och tidiga insatser lyftes även fram i 3S-utredningen. Inte minst gäller detta livsstilsrelaterad ohälsa, där även behov av verksamhetsnära kompetenscentra omnämns.

I Folkhälsopolicy för Stockholms läns landsting är ”Hälsosamma levnadsvanor” ett av fem utpekade målområden för insatser. En av strategierna i det vidare arbetet är att åstadkomma ”En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård”. Ett sätt att uppnå detta är genom att intensifiera insatser för att arbeta med levnadsvanor inom vården. Människor i kontakt med hälso- och sjukvården är motiverade att ta till sig hälsobudskap. Metoder som hjälper patienter att hitta en hälsofrämjande livsstil bör ges stort utrymme. Arbeta med FaR (fysisk aktivitet på recept) har på senare år påbörjats inom SLL och Beställare Vård har ett uppdrag att ta fram förslag på riktlinjer för arbete med FaR i vården.

Sammantaget har ett behov identifierats att arbeta mer målinriktat med livsstilsförändringar inom närsjukvården. Det är uppenbart att detta ställer krav på förändrat arbetssätt hos vårdproducenter, vårdcentraler liksom den enskilda husläkaren.

I Vårdval Stockholm uttrycks ambitioner när det gäller förebyggande arbete, uppdraget till primärvårdsmottagningarna har förtydligats, men för att det ska bli mer än ett krav på papperet behövs strategiska insatser i form av bland annat utbildnings- och utvecklingsstöd.

Vi föreslår därför att det, som ett första steg, inrättas en hälsocentral i vardera länsdelen, Norr, Stockholms stad och Ekerö respektive i Söder. Verksamheten ska samarbeta med befintliga Vårdcentraler/Husläkarmottagningar som förstärks på lämpligt sätt.

LS 0805-0490

En Hälsocentral ska vara ett nav i det lokala folkhälsoarbetet och stödja andra vårdcentraler/vårdgivare genom att ge kunskap och utbildning, bedriva gruppverksamhet, exempelvis rökslutar-/fetmagrupper, ta emot FaR (fysisk aktivitet på recept) och samverka med annan närvård och andra intressenter, bland annat utövare av komplementära-/alternativa metoder. Om möjligheter finns för samlokalisering med friskvårdsanläggning skall detta eftersträvas. Hälsopedagoger/friskvårdskonsulenter motsv. ska ingå i teamen liksom kompetens inom kost- och näringsterapi. Läkare vid hälsocentralerna ska erbjudas vidareutbildning i hälsofrämjande arbetsmetodik, i hälsopedagogik, i näringsmedicin och livsstilsfrågor.

Vidare föreslås att legitimerade kiropraktorer och naprapater integreras i de team som arbetar med att minska livsstils- och miljörelaterad ohälsa samt smärtproblematik. Vid en hälsocentral ska även finnas arbetsterapeuter och sjukgymnaster som expertkompetens i rehabiliteringsarbetet. Arbetsterapeuterna har en utbildning som också gör dem mycket lämpade att göra bedömningar av individens arbetsförmåga och vad som är lämplig sysselsättning.

En Hälsocentral föreslås utveckla och stödja det lokala hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet i samverkan med övriga vårdcentraler, BVC, MVC, UM, familjecentraler, skolhälsovården, apotek, utövare av komplementära -/alternativa metoder m.fl. i närvårdsområdet.

Exempel på uppgifter

- stärka och stödja närsjukvården med kunskap och utbildning,
- samordna lokala nätverk,
- arbeta multiprofessionellt
- utveckla och stödja det lokala FaR arbetet,
- utveckla och bedriva gruppverksamhet i närsjukvårdsområdet inom till exempel rökslut/viktreducering,
- följa och utveckla det lokala hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet,
- bevaka forskning/utveckling samt implementera nya metoder inom ämnesområdet hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande.

Hälso- och sjukvårdsnämnden bör ges i uppdrag att samordna utvecklingen av Hälsocentraler i Stockholm län och CeFam (Centrum för Allmänmedicin) ges ett uppdrag att hitta arbets- och organisationsformer för att utveckla ett Hälsocentralskoncept enligt ovan. CeFam har i så gott som hela Stockholms län en väl utvecklad struktur och inarbetade nätverk när det gäller lokalt utvecklingsarbete inom hälso- och sjukvård. Karolinska Folkhälsoakademin (under bildande) är också en viktig samarbetspart, liksom den livsstilsenhet som nyligen har inrättats vid Karolinska Solna.

LS 0805-0490

Arbetet med utvecklingen av Hälsocentraler bör fortgå under minst 3 år varför medel bör avsättas i ordinarie budget för år 2009, 2010 och 2011.

Miljöpartiet de Gröna föreslår landstingsfullmäktige besluta

att uppdra åt Hälso- och sjukvårdsnämnden och Forsknings-, utvecklings- och utbildningsutskottet att i samverkan med Centrum för Allmänmedicin och den planerade Karolinska Folkhälsoakademin utveckla Hälsocentraler i Stockholms län i enlighet med det förslag som framgår i motionstexten.

Stockholm den 13 maj

Lena-Maj Anding

Raymond Wigg

Åke Askensten

Agnetha Boström

Cecilia Engström

Vivianne Gunnarsson

Sigvard Lindblom

Ingvar von Malmberg

Folke Nässla

Kaija Olausson

LS 0805-0490

Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltnings tjänsteutlåtande

Förvaltningens synpunkter

Motionärerna föreslår landstingsfullmäktige besluta

”att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden och forsknings-, utvecklings- och utbildningsutskottet att i samverkan med Centrum för allmänmedicin och den planerade Karolinska folkhälsoakademien utveckla hälsocentraler i Stockholms län i enlighet med det förslag som framgår av motionstexten”

I motionen hänvisas till att en stor del av den åtgärdbara sjukligheten är kopplad till livsstils- och miljöfaktorer och exemplifierar med ohälsa som är kopplad till alkoholkonsumtion och övervikt ökar liksom den psykiska ohälsan.

Motionärerna anser att det finns behov av ett ändrat arbetssätt i närsvården som är mer målinriktat. Därför framförs krav på bl a utbildnings- och utvecklingsstöd. Hälsocentralerna ska vara ett nav i det lokala folkhälsoarbetet, och stödja andra vårdgivare genom att ge kunskap och utbildning. Verksamheterna ska också enligt motionärerna inrymma gruppverksamheter såsom rökslutar-/fetmagrupper, ta emot fysisk aktivitet på recept, och samverka med annan närvård.

Primärvården i Stockholms län bedrivs nu till helt avgörande delar enligt regelböckerna för Vårdval Stockholm.

Vårdtjänsten för husläkarverksamhet omfattar enligt regelboken:

- första linjens hälso- och sjukvård med planerad och oplanerad vård i form av utredning, diagnostik, behandling, rådgivning och uppföljning
- tidigt insatta hälso- och sjukvårdsinsatser
- hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser
- omgående bedömning och behandling av sjukdomstillstånd som kräver omedelbart medicinskt omhändertagande

Vårdgivaren ska enligt uppdragsbeskrivningen bl a:

- arbeta för förebyggande, tidig upptäckt, stöd och behandling av livsstilsrelaterad ohälsa samt utveckla det förebyggande arbetet mot bland annat övervikt, rökning, alkohol och psykisk ohälsa
- ge kunskap om och stöd till egenvård
- medverka till tidig upptäckt av barn som far illa
- erbjuda hälsosamtal till listade patienter som fyller 75 år under kalenderåret. Hälsosamtalen skall utföras av distriktssköterska i samverkan med kommunen enligt metoder som Beställaren anvisar.

LS 0805-0490

- vid behov, hjälpa patienten vidare till rätt instans i hälso- och sjukvårdssystemet eller rätt huvudman/myndighet och aktivt bidra till samordning med dessa

Vårdgivaren bör delta i det befolkningsinriktade hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete som bedrivs lokalt av kommuner och andra aktörer.

Flera av de uppgifter som motionärerna föreslår ska utföras av hälso-centralerna har alla vårdgivare som arbetar med husläkaruppdraget åtagit sig att svara för. Genom vårdvalet har de olika mottagningarna getts samma uppdrag att kunna behandla de patientgrupper som hälsocentralerna skulle vända sig till. Motionens förslag till beslut är därför inte i enlighet med patientvalsmodellen i Vårdval Stockholm.

Miljökonsekvenser av beslutet

Beslutet medför oförändrade konsekvenser för miljön.